

Його бронзове погруддя вже три десятиліття величається у центрі рідного села Баштечки Жашківського району Черкащини. Тоді слава двічі Героя Соціалістичної Праці Омеляна Парубка гриміла на весь Радянський Союз: у колгосп імені Суворова, де його механізована ланка вирощувала цукрові буряки, їздили делегації, як тепер прийнято писати, з ближнього і дальнього зарубіжжя. Та й було чим дивувати гостей: Парубкові плантації цукристих рік у рік давали з гектара по 500 і більше центнерів солодких коренів. І не яке-небудь одне-єдине «зразково-показове» поле, а добрячий масив — понад 130 гектарів.

У ті часи Омелян Никонович звернувся через пресу з відкритим листом до українського селянства, який назвав заклино: «Будь господарем на землі!» Писав про наболіле — про бережливе ставлення до нивогодувальниці, про необхідність одночасно із запровадженням індустріальних методів вирощування сільгоспкультур застосовувати новітні агротехнології, які не визискують рілля, а відроджують її животворну силу. Заклик знатного буряківника миттю підхопили тодішні партійні пропагандисти: плакати з текстом листа та портретом Парубка тиражувалися десятками тисяч екземплярів, красувалися ледь не в усіх колгоспно-радгоспних конторах. Але, як часто бувало у ті роки, мудрі думки славетного ланкового забалакали, затрікотіли та й забули. У яких архівах тепер припадають пилом оті плакати — не відаю. Але достеменно знаю: той лист надзвичайно злободенний, повчальний і для сьогочасся — нинішнім господарям українського поля.

Сьогодні Омелян Парубок мешкає в Києві. Він народний депутат України і, можна сказати, «старожил» Верховної Ради: три скликання ще за УРСР і п'ять — уже в часи Незалежності.

Омелян ПАРУБОК,
двічі Герой
Соціалістичної Праці,
народний депутат
України:

"БУДЕ ДЕРЖАВА, ДОПОКИ БУДЕМО ГОСПОДАРЯМИ НА СВОЇЙ ЗЕМЛІ"

— Омеляне Никоновичу, з приходом нової влади, вочевидь, знову актуалізується болочка тема ринку землі. На Вашу думку, нинішнє керівництво держави готове раз-наразки розв'язати цей украй затяжний вузол?

— Не думаю, що наші новітні керманічі вже готові одним махом розрубати цей вузол. Надто довголітня ця суперечка. Та й кожен рік лише додає їй неоднозначності. Якщо хочете знати мою думку — кажу як є: лише дурень торгує землею. Рідну ниву треба берегти як зіницю ока. А ми її натомість уже багато років губимо, визискуємо немилосердно. Оті мільйони тонн врожаїв, якими в останні роки так любимо чванитися, часто-густо обертаються для ріллі страшними, непоправними збитками. А скільки земельних масивів ще й досі, після розору села пріснопам'ятними горе-реформаторами, яловіє під бур'янами!

Цьогорічна посівна вкотре стала для села стихійним лихом. Буквально за тиждень до виходу в поле ціна солярки підскочила вдвічі, різко подорожчали мінеральні добрива, хімічний захист рослин. Для фермера, який обробляє 10-15 гектарів ріллі, це нищівний удар.

Це влада міняється, а земля наша залишається. Тому вона в усі часи повинна бути власністю Українського народу, як це і записано в нашій Конституції. І нею має розпоряджатися держава. Маєте бажання господарювати на ниві — доведіть, що ви вмієте і здатні хазайнувати. Беріть землю в оренду, платіть відповідну орендну плату, податки і хазайнуйте, приростаєте статками.

— Подейкують, що відповідний законопроект, який зробіть державу головним земельним орендодавцем, уже готують до розгляду Верховною Радою.

— За роки роботи в парламенті я мав змогу трохи побачити білого світу. В Канаді, де українство доклало надзвичайно багато сил, вміння, інтелекту для процвітання тамтешнього аграрного сектору, нинішні нащадки наших емігрантів-фермерів у переважній більшості зреклися професій своїх дідів-прадітів. Земля там у державній власності. Хочеш займатися фермерством, маєш відповідну освіту, але для успішного старту бракує капіталу, — є для цього спеціалізований банк, утворений самими ж фермерами, з їхніх паїв. Пишеш бізнес-план, ідеш у банк, і тобі дають відповідний кредит на 3 роки під символічні відсотки — для оформлення землі, закупівлі техніки, тварин, засобів захисту рослин, добрив. Якщо якусь частину кредиту клієнт достроково повертає, банківські відсотки йому зменшують. Фермером справді опікуються, йому дають змогу стати на крило.

— Але ж і в нас офіційно узаконено діяльність Земельно-го банку.

— На жаль, це не Земельний — це все ще «сімейний», клановий банк. Ми вже мали таку подобу — в особі сумнозвісного банку «Україна»: його керманічі добряче збагатилися, пустивши з торбами тисячі вкладників. І я тоді в цій афері постраждав.

Держава мусить міцно тримати землю в своїх руках. Коли Верховна Рада ухвалювала Земельний кодекс, я про це криком кричав. Коли голосували за закон про зерно, я доводив: обов'язково повинна бути державна стратегія, бо йдеться про виробництво і реалізацію нашого стратегічного ресурсу. Тоді мені на те один із вище-прем'єрів гарячково заперечив: мовляв, для такої стратегії в держави немає грошей. А на чому ж тоді, питається в задачці, обростають величезними баришами зернотрейдери? Від того, що нині відбувається з нашою землею, мені часто плакати хочеться.

— Колись Ви звернулися до селян із мудрим закликком: «Будь господарем на землі!» Нинішня українська нива має господаря?

— Юридично — напевне, так. А на практиці — лише одиниці господарюють по-справжньому. Ті, хто реформував, не руйнуючи, а об'єднуючи, хто зумів зберегти господарську базу, хто втримав на виробництві кадри, преобразивши господарства у повноцінні кооперативи власників земельних паїв. Так, як, для прикладу, господарює нині на Черкащині у Золотоніському районі Микола Васильченко. За колгоспної системи в його управлінні було 5 тисяч гектарів землі, а нині — 7 тисяч. Навіть власники паїв із сусідніх Драбівського та Чернобаївського районів довірили йому по тисячі гектарів ріллі. А скільки проситься ще! Проте Васильченко, зізнається, що мусить відмовляти — вже не може фізично... Але ж у нього ферми: 18 тисяч свиней, 3 тисячі голів ВРХ... І від кожної корови щороку там надаюють по 12 тисяч літрів молока. До речі, колись, у радянські часи, аграрії Черкащини змагалися з колегами з Костромської області Росії. То там гриміла така собі Параска Малініна. Цю доярку возили по всіх усюдах як святиню, а вона ж надаювала в рік на корову по 5 тисяч літрів молока.

А які села в господарстві Васильченка! Три сільські ради під опікою Миколи Семеновича. Школи, ФАП, дитсадки, сільські дороги — всьому він дає лад. А на центральній садибі — прекрасний спортивний комплекс, де готують навіть олімпійських чемпіонів. Але скільки нині на нашій багатотраждальній ниві таких Богом поцілованих господарів, як Васильченко? Прямо скажу — не густо. Я у своїх рідних Баштетках ледве вмовив керівника господарства відродити тваринництво. Землі він, щоправда, дає лад, але ж я йому пояснював: ти сієш пшеницю 3 дні, ще 4 дні молотиш і 2 тижні продаєш. А решту 11 місяців? А буде ферма — буде жива копійка цілий рік: і господарству, і людям. Послухався. Нині поки що мають невелике поголів'я — 200 корів і 300 голів молодняка, зате вже доять на рік по 9 тисяч літрів молока на корову. І в перспективі мають намір розширювати молочнотоварну ферму.

— Нині багато нарікань на діяльність агрохолдингів. Звинувачують передусім їх у нещадному і масованому виснаженні українських нив. Що, на Вашу думку, маємо з ними робити?

— Колись мені один дід розповів притчу про графа Браніцького. Був у нас такий величезний землевласник: мав землю і в моєму Жашківському районі, і в сусідніх районах Київщини. Якось їде дядько на гарбі, запряженій волами, навпрошки із наших країв у Ставище на базар. Зустрічає серед поля чоловіка, просто вбраного, ще й волові постолі на палиці за плечима. Зупиняє той дядька.

«Куди їдеш?» — «На базар». — «А чого?» — «Та змолотив збіжжя і бачу, що вистачить мені його хіба що до Куті. А ротів багацько, то вирішив оце продати воли та підкупити хліба». — «Візьми, чоловіче, і мене з собою», — просить подорожній. — «Сідай». От їдуть вони полем, а довкола — копи збіжжя. «Чиї то копи?» — питає той, що підсів. — «Хіба не знаєш, графа Браніцького». — «І багато ж той граф землі має?» — «Та все, що бачиш, — то його, і там, де вже не видно, — теж його... Але він, хоч і багач, та дурень», — каже погонич. «Чого?» «Дивується попутник. — «А того, що стільки люду його обкрадає, а він і не зважає».

Приїхали на базар. Чоловік зліз, подякував та й пішов собі. А дядько повів воли до торгового ряду. Не встиг і місця нагріти, аж підходять до нього двоє гайдуків. Взяти під руки: «Ходімо з нами». — «Куди? А як же мої воли?» — «Ніхто їх тут не зачепить. Пішли».

І повели дядька у графський маєток, що височів над базаром. Заходять у зал — сидить за столом отой чоловік, якого дядько підвозив. Вже у дорогому мундірі із золотими позументами, золоті гудзики. «Ну, продав свої воли?» — питає у переляканого селянина граф Браніцький (а то був він). «Ні, ніхто і не питає, пане», — відповідає дядько. — «Підійди ближче та давай свого картуза», — сказав граф. І насипав дядькові в картуза повно червінців. «На, голодранцю, іди купуй своїм хліб і нікому не смій казати, що граф Браніцький дурень. Бо скільки б ви не крали, а якщо з кожного снопа мені залишиться бодай перевесло — я все ж не дуже збіднію, а от у вас як не було хліба, так і не буде».

Оце нинішні агрохолдинги за таким принципом і жирують.

Власником землі однозначно має стати держава. І вимагати від тих, хто орендує її, свято дотримуватися біологічних законів родючості, передовсім сівозміни. Агропідприємства, які культивують щонайбільше три культури, мають відійти в минуле. Ми забули, що таке органічні добрива, у гонитві за швидким баришем уже так затруїли нашу землю, що цієї біди по горло вистачить навіть нашим праправнукам. А про органіку ніхто і не заїкається. Бо де її взяти, коли ферм катма? А той, хто береться відроджувати в селі молочне чи м'ясне стадо, хто хоче запровадити органічне землеробство, обмежити внесення хімічних добрив, має проблеми: за кожний хвіст тепер плати екологічний податок. Це ж треба додуматися до такого абсурду: корова, органіка забруднює довкілля, а міндобривам чи отрутохімікатам на полі — зелене світло! Якийсь спланований зговір «хімічних лобістів» у владі — не інакше. Щось таке вже гірко переживали у лиховісній 90-ті: тоді тваринництво з найвищих державних трибун нарекли нерентабельним, і сотні тисяч поголів'я ВРХ наші горе-бізнесмени пустили під ніж, пакували закордон. А звіти нам привозили і продавали удесятидворога куртки та взуття, пошиті зі шкіри худоби, вивезеної з українських сіл за шербаті копійки.

Тому ще раз наголошую: буде держава, допоки будемо господарями на своїй землі. Дбайливими, мудрими, працьовитими, озброєними новітніми технікою та технологіями. Коли самовіддано і творчо трудитимемося на нашій загальнонародній ниві, а не торгуватимемо нею, як безродьки, — на свою вірну погібель.

Розмову вів Валерій ЯСИНОВСЬКИЙ